

„TRĂIESC ÎN CARTEA PE CARE O SCRUI”

Interviu cu Ioana Nicolaie

Cum ați ajuns în Ferbonia și ce-ați descoperit acolo?

Uneori îmi imaginez toate cărțile nescrise ale lumii ca fiind incluse într-un singur volum, cu un număr nesfârșit de pagini albe. Dacă printr-o minune este atinsă una dintre foi, atunci aceasta se desprinde ușor și povestea începe să existe. Ciudat e că în locul paginii smulse apare imediat o alta, tot albă, ascunzând înăuntru alte întâmplări, alți eroi, alte nuclee de sens și de frumusețe. Probabil că în Ferbonia am ajuns așa, râcâind mai întâi o suprafață aparent aridă, ca apoi să mă scufund într-o lume cu totul neașteptată. Mi-a plăcut încă de la început, în ciuda numeroaselor pericole, a aerului care are altă compoziție, a drumurilor fierbinți peste care plouă cu cenușă, a țevelor care cresc cu mare viteză, ca apoi să explodeze când nu te aștepți. M-am împrietenit imediat cu Luvia și Fil, doi instalatori nemai-pomeniți, și am explorat tot mai mult împrejurimile. „Nu trece nepăsător pe lângă celălalt” este prima regulă a ferbonenilor, așa că am fost nevoită să mă opresc și eu, ca un musafir venit din altă parte, și să încerc să înțeleg tot ce se petrece acolo. Și cum am nimerit în niște zile nu tocmai bune, când cineva ascuns încearcă să distrugă armonia și, mai mult, dar asta mi-am dat seama ceva mai târziu, când ceva rău zguduie din temelii întreaga Ferbonie. Apoi am început să scriu cartea.

Locuitorii Ferboniei sînt împărțiți în bresle profesionale – viguroșii, rezistenții, pirpiriii, instalatorii și profesorii.

De ce au nevoie ei de aceste meserii năstrușnice? Și care sunt meseriile tale preferate din viața reală?

Mai mult, ferbonenii merg la școală doar până la zece ani, după care sunt incluși, în funcție de aptitudinile dovedite, într-o breaslă. Fără ei Ferbonia nu ar putea rezista agresiunilor continue, trebuie să fie ordonați și să-și facă munca foarte bine. Îmi plac slujbele lor, dar am o pasiune specială pentru rezistenți, fiindcă ei se ocupă de curățarea cerului, adică trebuie să aibă excelente abilități de cățărare, cum să ajungă altfel tocmai pe boltă? Pirpiriii sunt și ei remarcabili, un fel de artiști care performează spectacole incredibile în piețe, fie ele de dans, de zbor, de mimă sau cascadorii periculoase. Ei reglează cumva nevoia de artă a locuitorilor și se desfășoară liber, oriunde, atât ziua, cât și noaptea. Fil și Luvia sunt instalatori, se ocupă fiecare de un sector, dar sunt prinși, fără voia lor, într-un lanț de întâmplări care ar putea să le distrugă lumea. Acțiunea crește așadar în jurul unor mistere, are un miez polițist, cineva

Ordinul povestitorilor 5

trebuie să descopere enigmele. Că acela e Fil și că e ajutat într-un fel ciudat de Piper, un animăluț care poate lua diverse forme, se va vedea doar citind cartea atent. Dacă ei nu reușesc să-l descopere pe cel care e vinovat de toate relele, atunci se poate întâmpla tot ce e mai rău, inclusiv distrugerea Ferboniei. În ce mă privește, meseria mea preferată este cea pe care am și reușit s-o am atâta vreme cât am trăit în Ferbonia, și anume cea de... profesor. Adică de specialist în năzărelile. Sau, mai pe înțeles, de inventator de povești în care te poți scufunda pur și simplu, așa cum aluneci într-o pagină albă din marele volum al cărților nescrise despre care ziceam la început.

Pe de altă parte, tot ferbonenii se ocupă și de năzărelile. Ce sunt de fapt năzărelile? Și care este năzăreala dumneavoastră preferată (din carte sau de aiurea)?

Năzăreala e un fel de poveste combinată cu film, spectator fiind poți pătrunde în ea, însă nu singur, ci îndrumat de cel care o imaginează. În Ferbonia există concursuri și cei mai buni năzăritori primesc titlul de profesor. Ele au și darul de a vindeca și îi sunt de mare ajutor Luviei, care este pe punctul de a muri după un accident straniu. Dacă scapă sau nu vor afla doar cei care parcurg până la capăt cartea. Tot ei vor descoperi și ce sunt „depozitele“, cât de importante și de râvnite sunt ele. Năzărelile apar în mai multe rânduri în carte, sunt ca un fel de sertare în care se ascund povești aparent fără legătură cu firul inițial. Că nu e așa și că totul e legat se vede limpede spre sfârșitul volumului. M-au distrat aceste „năzărelile“, îmi sunt simpatici atât Dragomoti (un motan care se crede dragon), cât și Pepenele miner, am fost alături de sarii (și ele au de salvat, greu lucru, tocmai imaginația), Zmeulina e amuzantă cu mușchii ei zmeiești, iar cucuveaua Sisi e, și ea, atașantă. Cât despre năzărelile mele preferate din lumea reală, dacă e să le numim destul de rudimentar cărți, atunci ele sunt deosebit de numeroase. Nu le pot înșira aici, însă tot aleg una din literatura pentru copii, aproape la întâmplare – *Jim Năsturel* și *Lukas*,

mecanicul de locomotivă de Michael Ende – și una din cea pentru oameni mari, *Un veac de singurătate* de Gabriel Garcia Marques.

Un personaj foarte simpatic este Piper, un neașteptat animal de companie pentru Fil, personajul principal. Cum l-ați inventat pe Piper? Ați avut un model în viața reală?

Îmi plac pisicile, am mereu una sau două, mai hrănesc și altele care se pripășesc iarna pe lângă casă, dar mă gândesc că nici câinii nu-s de lepădat, așa cum te iau ei de stăpân și se țin după tine încercând să te impresioneze și să-și primească laudele. Mă dau în vânt și după mierle, și după cucuvele, vrăbii, după fazani sau alte păsări care se întâmplă

Maeștrii povestitori

să-mi mai iasă în cale. Într-o noapte de vară, după lansarea unei cărți de-ale mele, *Lomografii*, în timp ce mă întorceam spre casă, am văzut două vulpi. M-au văzut și ele, m-au măsurat cu o privire superioară, după care s-au pierdut în tufișuri. Îmi plac și găinile, și porcii, și mieii. Am chiar un fel de păianjen pe care-l adăpostesc pe tavanul băii de cel puțin un an. Mă pasionează cam tot ce e viu, poate pentru că tot ceea ce ni se întâmplă, faptul că trăim și avem conștiință ține cumva de magie. Și nu mă lasă indiferentă nici animalele imaginare. Dacă ele apar, precum Piper, când Ferbonia e în cel mai mare pericol, dacă nu sunt tocmai ce par a fi, și asta nu pentru că-și schimbă forma după bunul plac, ci pentru că ele știu puțin mai mult (dar nu vreau să dau indicii), atunci sigur sunt necesare și deosebit de importante. Piper iese dintr-o țevă – *pipe*, da? – și, doar să vrea, scoate din senin niște țepișori albaştrui. În rest, face o grămadă de lucruri neașteptate, fără de care povestea ar fi avut cu totul alt deznodământ.

În carte, dumneavoastră povestiți într-un mod special – treceți din poveste în poveste, de la un personaj la altul. De ce credeți că Ferbonia trebuia povestită în acest mod?

M-am întrebat și eu dacă e bine să scrii pentru copii folosindu-te de tot felul de tertipuri narative, dacă e în regulă să migălești o narațiune cu sertare, dacă publicul-țintă va intui care-i sensul mare al cărții și va sesiza cum se schimbă punctele de vedere (adică povestitorii). Dar cum îi știu pe copiii între 8 și 14 ani, lucrez cu ei, m-am liniștit repede: vor înțelege ceea ce contează și, dacă vor traversa până la capăt povestea, dincolo de mulțumirea pe care o vor avea legat de dezvoltarea misterului și a enigmei, tot vor rămâne puțin pe gânduri. Iar această nedumerire îi va însoți și, pe măsură ce vor crește, se va cere explicată. Am încredere că vor găsi răspunsurile în alte cărți, unele pentru oameni mari, că vor descoperi tot felul de piste și în poezie, chiar dacă

textele pe care le învață ei la școală nu le spun mare lucru, că măcar unii dintre ei se vor familiariza pe parcurs și cu teoria literară.

Cât de multe știe un autor despre lumea pe care și-o imaginează? Cât de mult trăiește în ea în momentul în care scrie?

Nu știu alții cum sunt, vorba lui Creangă, dar eu trăiesc în cartea pe care o scriu. Îmi întâlnesc eroii, îmi dau seama de ceea ce li se întâmplă, mi-e extraordinar de limpede tot decorul, țin la unii, iar alții nu-mi plac, întocmai ca-n lumea reală. Le ascult glasul cu atenție, încerc să pătrund în mințile lor. Uneori mi se pare că mă provoacă, unii, ca Tina, rezistentă, se luptă parcă să primească mai multă importanță (nu degeaba a ajuns chiar pe coperta *Ferboniei*, e o victorie incredibilă pentru un personaj secundar). Când volumul se apropie de sfârșit, îmi dau seama cu cât regret voi pleca din el. Și, mai mult, înțeleg pe parcurs că am un fel de responsabilitate pentru ceea ce am reușit să plăsmuiesc. De pildă, ca să fiu mai clară, în varianta inițială, Ferbonia urma să fie distrusă complet, știam că acesta va fi sfârșitul, totul ducea spre el. Numai că eu, autorul, mă implicasem deja emoțional și nu puteam lăsa să se petreacă una ca asta. Mi-am bătut capul destul de mult ca să găsesc un alt final și abia când l-am descoperit am răsuflat ușurată: puteam scrie liniștită ultimele două capitole.

Vă veți mai întoarce în Ferbonia? Ce se va întâmpla mai departe cu Fil, Luvia (și cu Piper, desigur)?

E o întrebare pe care mi-au pus-o toți cititorii, iar asta înseamnă un singur lucru: e obligatoriu să mă întorc. Fil, Luvia și Piper au intrat, din păcate, în altă încurcătură, și în ultimele luni mi-au tot cerut să rezolv situația. Adică să-mi iau inima în dinți, să deschid un folder nou pe ecranul laptopului, să trag de încă o pagină aparent albă și să fiu treptat absorbită înăuntru până când încep să-i aud clar pe cei trei eroi. Să mă apropiu de ei, să-i sprijin, să-i ajut

să meargă mai departe. Știu că o voi face, doar să am puțin timp. O carte nu se scrie noaptea, după ce ziua ai fost la serviciu, ai avut grijă de copil, ai rezolvat milioane de treburi, ai participat la tot felul de evenimente culturale. Un volum nou merită grijă și atenție, iar asta nu poate avea decât dacă eu, autoarea, îmi fac rost de puțină vacanță. Sper ca asta să se întâmple curând, abia aștept să le spun copiilor ce mai fac ferbonenii mei.

Cât de importante sunt ilustrațiile într-o carte pentru copii?

Mie mi se par esențiale. Anca Smărăndache a făcut un lucru remarcabil, fără felul ei de a vedea proporțiile, culorile, clădirile și mai ales viețuitorii Ferboniei, cartea ar fi fost mai săracă. Premiul pe care l-a primit pentru ilustrație a fost meritat din plin. Mi-a plăcut să lucrăm împreună, să ne întâlnim și să ne precizăm cât mai multe detalii – sunt mândră că mi i-am închipuit pe ferboneni cu părul multicolor; ba chiar, la un moment dat, am avut ideea de a transforma coafurile profesorilor într-un fel de texte bizare, ceea ce, desigur, era cam prea mult. Un artist poate impune vizual un erou, sper ca asta să se întâmple cu Luvia și Fil. Arată bine, sunt cool, pot ocupa o copertă, un afiș, ba chiar și un tricou sau un poster. Și toate acestea mulțumită Ancăi Smărăndache.

Ordinul povestitorilor 5

De ce avem nevoie de cărți pentru copii scrise de autori români?

Pentru că unii autori români se pricep să scrie excelent pentru cei mici. Au apărut în ultima vreme, dominant la Editura Arthur, dar și la Humanitas, câteva titluri care merită toată atenția: *Și v-am spus povestea așa...* și *Reciclopedia de povești* de Florin Bican, *O istorie secretă a Țării Vampirilor* de Adina Popescu, *Istoria lui Răzvan* de Horia Corcheș, *Darul lui Moș Crăciun* de T. O. Bobe, *Enciclopedia zmeilor* de Mircea Cărtărescu etc. Sunt cărți frumoase, imaginative, care pot fi pe gustul oricărui cititor, fie el copil sau adult. Faptul că Editura Arthur a decis să impună cât mai multe volume originale, instituind chiar și un premiu pentru literatură – Trofeul Arthur – mi se pare extraordinar de important. În plus, aceeași editură publică în colecția *Cărțile mele* niște antologii grozave pentru cei mici. Apoi cel mai frumos și profesionist concurs de creativitate pentru copii, un proiect educațional cum nu mai e altul, *Locuiește în poveste*, ajuns deja la ediția a V-a, se datorează tot acestei edituri. O parte din autorii-copii debutati vor crește și vor deveni, nu mă înndoiesc, scriitori. Până atunci însă sunt buni cititori și au nevoie de cărți pe care să le iubească.

Vă întâlniți des cu copiii. Mulți dintre ei îl cunosc deja pe Arik, acum s-au împrietenit și cu personajele din Ferbonia. Ce credeți că așteaptă copiii de la un autor care scrie (și) pentru ei?

Am inițiat și apoi am moderat Campionatul poveștilor de la Libăria Humanitas Cișmigiu pentru o perioadă destul de lungă, am ținut numeroase ateliere pentru cei mici – în librării, biblioteci, școli etc. –, am fost la numeroase întâlniri cu elevi în orașe diferite din țară și de fiecare dată am fost uimită de cât de expresivi, de spontani și de originali pot fi copiii. E de ajuns să-i provoci că intră cu bucurie în joc, sunt aidoma unor flăcări ținute sub un borcan: doar să produci puțin schimb de aer că se transformă în vâlvătaie. E bine pentru ei să vadă

aeștrii povestitori

scriitori, să înțeleagă că există și altfel de abordări decât cruntul clișeu care li se livrează cu ajutorul programelor școlare – noroc de cei care au parte de profesori neconvenționali. E important să se exprime și să-și dorească să treacă de porțile intimidante ale fanteziei. Dacă pătrund din timp și cu adevărat într-o carte, pariul e câștigat. Își vor aduce aminte mereu de întâmplare și mulți dintre ei vor dori să se întoarcă. Misiunea educatorilor ar trebui să se rezume esențial tocmai la traversarea acestui drum care să ducă până la urmă în marea cultură, în ceea ce au făcut mai bine, mai frumos, mai adevărat oamenii. Iar drumul nu e decât unul, pietruit cu litere, construit din cărți scrise – multe, unele uluitoare –, dar și din volume care încă așteaptă să se desprindă din acel mare op cu paginile albe.

A consemnat Adina Popescu

Ioana Nicolaie a știut dintotdeauna că se va face scriitoare. Îi place să-i asculte pe cei din jur, să citească și să spună povești. A scris patru volume de poezie și două romane. A luat premii, a fost tradusă și a fost invitată la numeroase evenimente culturale în țară și în străinătate. Pasiunea ei cea mai mare este să se plimbe prin lumi fantastice. Cum nu vrea să țină doar pentru ea ce vede acolo, a migălit *Aventurile lui Arik și Arik și mercenarii*, două feerii vioaie și hazoase. Cât despre Ferbonia, i-a plăcut atât de mult s-o descopere, încât nu bagă mâna în foc că n-o să plece curând în altă aventură.